

teloorgang

Dementerende geliefde

Ze waren jong en verliefd, maar konden door de omstandigheden niet samen verder. Ria, weduwe, en Edwin, gescheiden, komen elkaar een half leven later opnieuw tegen en al diezelfde dag trekken ze bij elkaar in. Nadine Ahr (Hannover, 1982) is journaliste van het Duitse tijdschrift *Die Zeit*. Ze is de kleindochter van Ria en vertelt in *De belofte* over de goede en slechte dagen van haar grootouders. De slechte dagen beginnen als Ria tekenen van dementie vertoont. Ze gaat steeds verder achteruit en na verloop van tijd herkent ze Edwin niet meer, wordt opstandig en begint tegen hem te schreeuwen. Kan Edwin zijn belofte dat hij Ria nooit meer in de steek zal laten, gestand doen? Kan hij het opbrengen voor haar te blijven zorgen?

In Nederland leven 250.000 mensen met dementie. Het is een cijfer dat niets zegt over het verdriet van de naaste verwanten van dementerenden. Nadine Ahr schrijft niet alleen over haar dementerende oma, maar ook en vooral over het verdriet, het schuldgevoel en de eenzaamheid van

haar opa. Ook andere problemen komen aan de orde, zoals de vraag of je een ernstig dementerende moet confronteren met het overlijden van een dierbare.

Een minpuntje is dat de schrijfster zo nu en dan terloops onderwerpen noemt die meer aandacht hadden verdiend. Zo heeft Edwin in 2011 aan de kant van de Duitsers gevochten. Jammer dat ze daar niet wat uitvoeriger over heeft geschreven, want ik had wel willen weten hoe hij die oorlog was doorgemaakt. Ook het overlijden van Edwins zoon komt nauwelijks aan de orde. Omdat ze zich wellicht grotendeels heeft willen beperken tot de dementieproblematiek, komen de karakters van de hoofdpersonen daardoor niet geheel uit de verf.

Dat neemt niet weg dat Nadine Ahr op ontroerende wijze de teloorgang van de grote liefde van haar grootouders heeft beschreven.

door Bart Smits

🌟🌟🌟🌟
Nadine Ahr, *Das Versprechen (De belofte)*, vertaald door Gerda Meijerink, uitgeverij Querido, € 20,-

inmenging

Overheid ja of nee?

In 1948 werd door de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens opgesteld. Het was een eerste poging om mensenrechten vast te leggen. Inmiddels leven we in het digitale tijdperk en verschuiven de grenzen tussen privaat en publiek. Ook op het gebied van duurzaamheid (de 'ecologische ondergrens') verschuiven de normen en waarden. Waar op het ene terrein wordt gevraagd om bescherming tegen de oprukkende, nieuwsgierige overheid, wordt op een ander fundamenteel terrein juist gevraagd om een krachtiger ingrijpen van diezelfde overheid. Marjan Slob en

Esmée Schilte schetsen de dilemma's en dragen veel informatie aan. De conclusie: meer debat en een 'gezamenlijke inzet van zoveel mogelijk mensen uit diverse richtingen' is helaas wat magertjes...

🌟🌟🌟
Marjan Slob en Esmée Schilte, *Mensenrechten in beweging*, uitgeverij Nieuw Amsterdam, € 19,95, ook als e-book verkrijgbaar

doopsgezind

In woord en daad

Ter ere van een Tsjerkepaad-tentoonstelling stelde de doopsgezinde gemeente te Leeuwarden een boekje samen met als thema 'doopsgezind in woord en daad'. Volgens predikante Tjitske Hiemstra zeggen doopsgezinden vooral wat ze niet hebben: 'geen kinderdoop, geen hiërarchie, geen dogma's' etcetera. Het boekje legt de nadruk op waar de doopsgezinden wél voor staan. Bekende thema's als de volwassenendoop, de fundamenttekst (uit de brief van Paulus aan de Korintiërs), vrijheid in geloven, geweldloosheid en het priesterschap van alle gelovigen passeren de revue. Het boekje

herformuleert daarmee waarden uit *Aangeraakt door de Eeuwige*. Maar het is de vraag hoe je dat niet al te gemakkelijke geluid van de doopsgezinden laat klinken in de samenleving. Daarvoor zijn naast de papieren weg ook moderne middelen (websites, digitale nieuwsbrieven, sociale media) voorhanden. Hoeveel gemeenten maken daar daadwerkelijk gebruik van? Zetten wij onze kerkeuren ook doordeweeks of op zaterdag open? Nemen we deel aan het (lokale) publieke debat? Kortom, hoe zichtbaar zijn we in de directe omgeving? Het boekje uit Leeuwarden geeft een mooie aanzet tot het formuleren van de doopsgezinde uitgangspunten. De vraag is hoe we die uitgangspunten in deze tijd voor het voetlicht brengen.

🌟🌟🌟
Het boekje *Daden gaan woorden te boven, Doopsgezind in woord en daad* is voor een paar euro verkrijgbaar via de doopsgezinde gemeente Leeuwarden: info@dgleeuwarden.org

achtergrond

Zernike op toneel

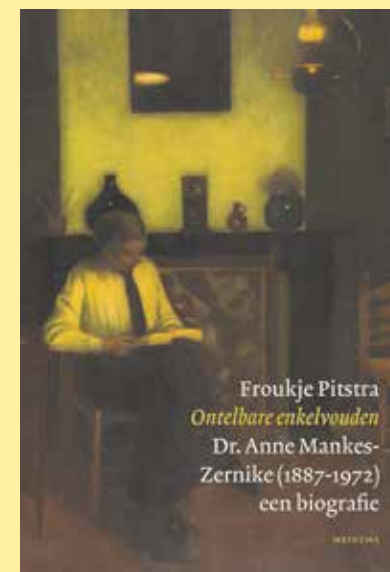
Van oktober 2011 tot oktober 2012 speelde Korneel Roosma-de Vries verspreid over het land achtendertig keer het toneelstuk over het leven en werk van Anne Zernike. Op de inter-site *Zinweb* hield zij daar een dagboek over bij dat nu in bewerkte vorm is uitgegeven. Het boek schetst hoe Roosma vrij toevallig op het idee kwam een toneelopvoering over Zernike te maken. Van 'ik kan me dan ook niet herinneren dat haar naam

tijdens mijn studiejaren ook maar één keer is genoemd' (citaat van doopsgezind predikant Alle Hoekema) tot een opvoering voor Europese Menno-nieten in Zürich, waar bepaalde passages bij sommige toehoorders gevoelig blijken te liggen. De vele foto's van de opvoeringen en de vermaningen in het land geven het boek een reïnistisch karakter.

🌟🌟🌟
Korneel Roosma-de Vries, *Anne Zernike – Het toneelstuk, beelden en verhalen*, verkrijgbaar via info@annezernike.nl, € 19,50 (incl. verzending)

predikante?

Zernike revisited

Oei, is me dat even schrikken! Anne Zernike geen doopsgezind predikante? Froukje Pitstra beweert het in één van de stellingen bij haar proefschrift *Ontelbare enkelvoud. Dr. Anne Mankes-Zernike (1887-1972): een biografie*. Voor ons doopsgezinden is Anne Zernike bijna een icoon geworden: de eerste vrouw op de kansel, en dat nog wel in een doopsgezinde gemeente! Wat lezen we graag over de eerste jaren van Zernike's predikambt in de doopsgezinde gemeente van Bovenknijpe, en over de liefdesperikelen met

kunstschilder Jan Mankes. Nog maar enkele jaren geleden gaf de ADS groen licht voor de voorstelling 'Anne Zernike, een vrouw in het wonderreus ambt'. De doopsgezinde kerk van Bovenknijpe was afgeladen vol, zoals het in die warme zomer in alle kerken waar 'Anne Zernike' kwam stampvol was. Zernike was een sensatie! Maar in die dagen betekende het huwelijk van Anne en Jan (in 1915) dat Zernike het ambt opgaf. Ze verhuisden naar Den Haag, en later naar Eerbeek voor de gezondheid van Jan die aan tbc leed. Hij stierf aldaar in 1920. Anne Zernike alleen maar te boek stellen als eerste vrouw op de kansel en als 'de vrouw van ...' doet haar geen recht. Ze was veel meer: kunst- en literatuurkenner, pacifiste, feministisch theologe, maar bovenal radicaal vrijzinnig. "Anne Zernike vond 'God' ook terug in andere religies en in de kunst, de literatuur en de poëzie. De verhalen in de Bijbel waren voor haar vooral de neerslag van verschillende oude verhalen, overleveringen en mythologische voorstellingen." Aldus Pitstra in haar biografie, waarmee ze het veel te gereduceerde beeld van Zernike heeft willen bijstellen. Daarin is ze uitstekend geslaagd.

door Jehannes Regnerus

🌟🌟🌟
Froukje Pitstra, *Ontelbare enkelvoud. Dr. Anne Mankes-Zernike (1887-1972): een biografie*, verschijnt later deze maand bij uitgeverij Boekencentrum, ca. € 34,50

Ontelbare enkelvoud wordt gepresenteerd in het Bijbels Museum te Amsterdam waar de expositie 'De eerste predikante' tot 13 oktober is te zien.

🌟 De zonnetjes bij de besproken boeken en bladen geven de waardering van de recensent weer. Die kan uiteenlopen van één zonnetje (niet best) tot vijf (mag op uw nachtkastje niet ontbreken).